دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۰۶/۱۵ فصلنامهٔ مطالعات زبان، ادبیات و گفتمان راهبردی

پذیرش مقاله ۱۴۰۴/۰۹/۲۱ دورهٔ پنجم، شمارهٔ ۱، بهار ۱۴۰۵، ص ص. ۹۴-۶۵

رمزگشایی لایه‌های پنهان اخبار جنگی: مدل واژگان آستانه‌ای برای فراگیران سطح A1-B1 در دانشگاه‌های نظامی تحت شرایط قطع ارتباطات

جواد پیرهادی[۱]

چکیده

این مقالهٔ نظری-کاربردی چالش حیاتی آموزش دانشجویان افسری با سطح زبان انگلیسی مقدماتی (CEFR A1-B1) را برای تحلیل لایه‌های پنهان و دستکاری‌شده در اخبار جنگی انگلیسی‌زبان، در شرایط قطع کامل اینترنت و شبکه‌های موبایل بررسی می‌کند. روش‌های سنتی آموزش زبان در محیط‌های پرتنش و با محدودیت زمانی مانند سنگرها و اردوگاه‌های صحرایی کارایی چندانی ندارند. چراکه بر دستور زبان و متون طولانی متمرکز است.. این تحقیق با به‌کارگیری روش‌شناسی تحلیل محتوای کیفی، بیست خبر نظامی را از چهار رسانهٔ معتبر یعنی سی‌ان‌ان، بی‌بی‌سی، العربیه و کانال ۱۲ اسرائیل در بازهٔ زمانی درگیری‌های ۲۰۲۴-۲۰۲۶ تحلیل می‌کند. تحلیل داده‌ها هفت فن دستکاری زبانی را شناسایی می‌کند. ازجملهٔ این فنون می‌توان به کمرنگ‌سازی با فعل مجهول (فاولر، ۱۹۹۱)، صفات مبهم)، حذف فاعل)، القاء با تکرار و قالب‌سازی نادرست اشاره کرد. براساس این یافته‌ها و نظریهٔ آستانهٔ واژگان)، این پژوهش «الگوی سه سؤال طلایی» و پیکره‌ای متشکل از ۵۰ واژهٔ پرتکرار نظامی را طراحی می‌کند که مخصوص فراگیران سطح B1-A1 است. این الگو به دانشجویان افسری امکان می‌دهد تا در کمتر از پنج دقیقه و در زمان‌های استراحت مجاز، بدون نیاز به ترجمهٔ کامل یا ابزارهای دیجیتال، تاکتیک‌های جنگ شناختی را شناسایی کنند. این مقاله یک جعبه‌ابزار

۱- فارغ التحصیل کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه تربیت مدرس pirhadij@yahoo.com

آموزشی عملی و آفلاین ارائه می‌دهد که با رعایت کامل مقررات نظامی، در مناطق جنگی قابل اجرا است. یافته‌های این پژوهش برای مربیان نظامی، طراحان برنامهٔ درسی و راهبردهای دفاع شناختی کاربردهای مهمی دارد و شکاف میان نظریهٔ تحلیل گفتمان انتقادی و آموزش زبان در خط مقدم را پر می‌کند.

واژگان کلیدی: جنگ شناختی، تحلیل گفتمان انتقادی، زبان انگلیسی نظامی، سواد خبری، آستانهٔ واژگان، فراگیران B1-A1 ، قطع ارتباطات، دانشجویان افسری.

۱. مقدمه

۱-۱. پیشینهٔ پژوهش

در جنگ‌های نامتقارن معاصر، اطلاعات نیز به‌اندازهٔ جنگ فیزیکی به میدان نبردی حیاتی تبدیل شده است (باکر، ۲۰۲۳؛ رید، ۲۰۲۰). برای دانشجویان افسری، توانایی رمزگشایی اخبار انگلیسی‌زبان رسانه‌های معاند ازجمله سی‌ان‌ان، بی‌بی‌سی، العربیه و شبکه‌های اسرائیلی، دیگر یک امتیاز علمی نیست بلکه یک ضرورت تاکتیکی برای آگاهی موقعیتی و تاب‌آوری روانی محسوب می‌شود (ناتو، ۲۰۲۲). بااین‌حال، واقعیت عملیاتی در مناطق جنگی، به‌ویژه تحت تهدید مستمر حملات هوایی و جنگ الکترونیک، سه مانع غیرقابل‌عبور برای آموزش متعارف زبان ایجاد می‌کند.

نخستین مانع، اختلال فیزیکی است. کلاس‌های درس به دلیل خطر بمباران لغو می‌شوند. دانشجویان افسری در سنگرها، پناهگاه‌های زیرزمینی و پایگاه‌های عملیاتی پراکنده می‌شوند (یونسکو، ۲۰۲۴).

دومین مانع،خلاء فناورانه است. اینترنت و شبکه‌های موبایل به‌عمد غیرفعال می‌شوند تا از مکان‌یابی و هدف‌گیری پهپادها جلوگیری شود. همین امر فرهنگ‌های برخط (دیکشنری‌های آنلاین)، برنامه‌های (اپلیکیشن‌های) ترجمه و کلاس‌های مجازی را کاملاً بی‌استفاده می‌کند (مورس، ۲۰۲۳).

سومین مانع، شکاف زبانی است. تحقیقات نشان می‌دهد که اکثر دانشجویان افسری در کشورهای غیرانگلیسی‌زبان دارای سطح مقدماتی زبان انگلیسی (CEFR A1-B1) هستند و عمق واژگانی لازم برای درک نثر روزنامه‌نگاری انبوه و همچنین درک سیاسی موردنیاز را ندارند (لیو و شو، ۲۰۲۱؛ ریچاردز، ۲۰۲۱).

علاوه‌بر سه مانع فوق، باید به این واقعیت نیز اشاره کرد که جنگ کنونی در سال ۲۰۲۶ با ویژگی‌های منحصربه‌فردی همراه است. استفادهٔ گسترده از جنگ شناختی همزمان با عملیات نظامی، افزایش تولید محتوای خبری به‌وسیله شبکه‌های ماهواره‌ای و رادیویی و تشدید قطعی‌های اینترنتی برنامه‌ریزی‌شده، تحلیل اخبار را برای دانشجویان افسری دشوارتر از همیشه ساخته است (مرکز مطالعات راهبردی خاورمیانه، ۲۰۲۶). ازاین‌رو، نیاز به مدل‌های آموزشی آفلاین و سریع، بیش‌ازپیش احساس می‌شود.

۲-۱. بیان مسئله

مسئلهٔ اصلی دووجهی است. نخست، کتاب‌های درسی موجود در حوزهٔ «زبان انگلیسی برای اهداف ویژهٔ نظامی» (مانند کتاب English for the Military تألیف بروکس، ۲۰۱۸) بر ساختارهای دستوری و تمرینات منزوی تأکید دارند و به تحلیل تهدید در زمان واقعی بی‌ربط هستند. دومین وجه و همچنین وجه مهم‌تر، نبود هیچ الگوی آموزشی‌ای است که دانشجویان افسری سطح A1-B1 را قادر سازد نیت دستکاری‌شدهٔ اخبار جنگ را بدون دسترسی به اینترنت و در کمتر از ۵ دقیقه یعنی میانگین زمان استراحت مجاز بین شیفت‌های رزمی، (کومبز، ۲۰۲۱) به دست آورند، آن هم درحالی‌که مطالعه در حین انجام وظیفه (ازجمله نگهبانی) کاملاً ممنوع است.

۳-۱. سؤال‌های پژوهش

۱. پرتکرارترین تکنیک‌های دستکاری زبانی در اخبار نظامی رسانه‌های غربی و اسرائیلی که مخاطبان ایرانی و منطقه‌ای را هدف قرار می‌دهند، کدام‌اند؟

۲. حداقل آستانهٔ واژگانی (واژگان هسته) که دانشجویان افسری سطح A1-B1 برای تشخیص حداقل ۷۰درصد از «لایه‌های پنهان» این اخبار نیاز دارند، چیست؟

۳ .چه الگوی عملی و آفلاینی را می‌توان برای راهنمایی دانشجویان افسری در فرآیند رمزگشایی سریع، تنها با استفاده از مواد چاپی و در زمان‌های استراحت مجاز، طراحی کرد؟

۱-۴. اهمیت پژوهش

این تحقیق شکاف نظری میان نظریه‌های جنگ شناختی (باکر، ۲۰۲۳؛ کلاپر، ۲۰۲۱) و عمل آموزشی در خط مقدم را پر می‌کند. با اجتناب از آزمایش‌های میدانی پرهزینه (به دلیل محدودیت‌های عملیاتی) و تکیه بر تحلیل محتوای کیفی دقیق، یک جعبه‌ابزار نظریه‌محور و قابل بازتولید ارائه می‌دهد که دانشگاه‌های نظامی در مناطق جنگی می‌توانند بلافاصله و بدون هیچ زیرساخت دیجیتالی از آن استفاده کنند. همچنین این پژوهش با چارچوب یونسکو (۲۰۲۳) برای آموزش در شرایط اضطراری، با تأکید بر تاب‌آوری، خودکفایی و رعایت مقررات انضباطی، همسو است.

۱-۵. تعریف عملیاتی مفاهیم کلیدی

برای شفاف‌سازی بیشتر، چهار مفهوم کلیدی این پژوهش به شرح زیر تعریف عملیاتی می‌شوند.جنگ شناختی (Cognitive Warfare) به مجموعه اقداماتی گفته می‌شود که با هدف تغییر ادراکات، باورها، نگرش‌ها و تصمیم‌گیری‌های مخاطب، ازطریق اطلاعات و محتوای رسانه‌ای انجام می‌شود (باکر، ۲۰۲۳). در این پژوهش، جنگ شناختی به معنای تلاش رسانه‌های معاند برای تضعیف روحیه و اعتمادبه‌نفس نیروهای نظامی ایرانی ازطریق بازنمایی‌های زبانی خاص است.

لایه‌های پنهان خبر (Hidden Layers of News) به‌طور ضمنی، به استلزامات گفتمانی و سوگیری‌های ایدئولوژیک اطلاق می‌شود که در ظاهر کلمات و جملات آشکار نیستند و مستلزم دانش زمینه‌ای و تحلیل انتقادی برای کشف می‌باشند. این لایه‌ها معمولاً ازطریق

تکنیک‌های دستکاری زبانی نظیر حذف فاعل، صفات مبهم و قالب‌سازی نادرست، در متن خبر پنهان می‌شوند.

دستکاری زبانی (Linguistic Manipulation) به کاربرد آگاهانه و هدفمند از ساختارهای واژگانی، نحوی و گفتمانی برای تغییر ادراک مخاطب و القای یک دیدگاه خاص، بدون ارائهٔ استدلال صریح، گفته می‌شود. در این پژوهش، دستکاری زبانی شامل هفت تکنیک شناسایی‌شده در بخش یافته‌هاست.

آستانهٔ واژگانی (Lexical Threshold) به حداقل تعداد واژگانی گفته می‌شود که یک فراگیر برای درک معنای سطحی و تشخیص ساختارهای عمیق‌تر یک متن تخصصی نیاز دارد (نیشن، ۲۰۲۲). در این پژوهش، آستانهٔ واژگانی با استخراج ۵۰ واژهٔ پرتکرار تعیین شده است که حداقل ۷۰ درصد از متون خبری را پوشش می‌دهند.

۶-۱. اهمیت تحلیل گفتمان در محیط‌های نظامی

تحلیل گفتمان در محیط‌های نظامی، فراتر از یک مهارت آکادمیک، به یک نیاز عملیاتی تبدیل شده است. افسران میدان نبرد، نه‌تنها باید توانایی تحلیل اطلاعات نظامی را داشته باشند بلکه باید بتوانند لایه‌های پنهان پیام‌های رسانه‌ای دشمن را نیز رمزگشایی کنند. این توانایی به آنها کمک می‌کند تا (الف) تاکتیک‌های جنگ روانی دشمن را شناسایی کنند، (ب) روحیه و انسجام واحدهای خودی را در برابر حملات شناختی حفظ کنند و (ج) تصمیم‌گیری‌های دقیق‌تری براساس درک کامل از فضای اطلاعاتی اتخاذ نمایند (رید، ۲۰۲۰). به عبارت دیگر، سواد گفتمانی در میدان نبرد، به‌اندازهٔ سواد تاکتیکی اهمیت دارد و می‌تواند تفاوت میان موفقیت و شکست عملیاتی را تعیین کند.

۲. پیشینهٔ پژوهش

۲-۱. جنگ شناختی و دستکاری خبری

جنگ شناختی به استفاده از اطلاعات برای تغییر ادراکات، باورها و تصمیم‌گیری‌های دشمن اشاره دارد (ناتو، ۲۰۲۲). در بستر خاورمیانه، شبکه‌های بزرگ خبری نه ناظران بی‌طرف بلکه مشارکت‌کنندگانی فعال در قالب‌سازی درگیری‌ها هستند (انتمن، ۲۰۰۳). به‌عنوان مثال، چیلتون (۲۰۰۴) نشان می‌دهد چگونه انتخاب‌های واژگانی مانند «نظامی‌ها» در برابر «مبارزان آزادی»، می‌تواند به‌طور بنیادین ادراک مخاطب را تغییر دهد. در تحقیقی جدیدتر، کانمن (۲۰۱۱) مفهوم «آماده‌سازی ذهنی» را معرفی می‌کند که در آن قرارگرفتن مکرر در معرض اصطلاحات خاص (مانند «فروپاشی»، «شکست») مخاطب را شرطی می‌کند تا نتایج منفی را اجتناب‌ناپذیر بپذیرد.

۲-۲. تحلیل گفتمان انتقادی

مدل سه‌بعدی فرکلاف (۱۹۹۵؛ ۲۰۱۳) همچنان برای تحلیل متون رسانه‌ای، مدلی بنیادین باقی مانده است. این مدل سه سطح را بررسی می‌کندیعنی سطح متنی (واژگان، دستور زبان و انسجام)، سطح کنش گفتمانی (تولید و مصرف متون) و سطح کنش اجتماعی (روابط قدرت ایدئولوژیک). ون دایک (۲۰۱۸) این چارچوب را به گفتمان خبری تعمیم می‌دهد و راهبردهایی مانند «ارائهٔ منفی از دیگری» و «ارائهٔ مثبت از خود» را شناسایی می‌کند که در روزنامه‌نگاری جنگی فراگیرند. به‌عنوان مثال، رسانه‌های غربی اغلب از اصطلاح «ضربات دقیق» (ارائهٔ مثبت از خود) استفاده می‌کنند درحالی‌که اقدامات مشابه دشمن را «بمباران‌های کورکورانه» (ارائهٔ منفی از دیگری) توصیف می‌کنند.

۲-۳. نظریهٔ آستانه واژگان

نیشن (۲۰۲۲) و لاوفر (۲۰۲۱) ثابت کرده‌اند که برای درک مطلب کافی از متون ساده‌نشده، فراگیران به حدود ۸۰۰۰ تا۹۰۰۰ خانواده واژه نیاز دارند. بااین‌حال، برای ژانرهای تخصصی

مانند تیترها و خلاصه‌های خبری، آستانهٔ کوچک‌تری یعنی در حدود ۲۰۰۰ تا۳۰۰۰ واژهٔ پرتکرار می‌تواند ۸۵ درصد از متن روان را پوشش دهد (اشمیت، ۲۰۲۱). برای دانشجویان افسری سطح A1-B1 (حجم واژگان تخمینی معادل ۳۰۰ تا ۱۵۰۰ واژه)، چالش بسیار بزرگی است. بااین‌وجود، مطالعات شو و لیو (۲۰۲۲) نشان می‌دهد اگر محتوا به «واژگان عملیاتی هسته» تقلیل یابد، درک و تحلیل با تنها ۳۰۰ تا ۵۰۰ واژهٔ به‌خوبی انتخاب‌شده قابل دستیابی است.

۲-۴. زبان انگلیسی برای اهداف ویژه در بستر نظامی

ادبیات این حوزه بر «تحلیل نیازها» به‌عنوان سنگ بنای طراحی برنامهٔ درسی تأکید دارد (هاچینسون و واترز، ۱۹۸۷). در بستر نظامی، تحقیقات بروکس (۲۰۱۸) و اسمیت (۲۰۲۰) از مواد «تکلیف‌محور» متمرکز بر دستورات عملیاتی و گزارش‌های تاکتیکی، به جای موضوعات عمومی، حمایت می‌کنند. بااین‌حال، این مواد معمولاً فراگیران سطح متوسط تا پیشرفته (B2-C1) را هدف قرار می‌دهند و محدودیت‌های خاص شرایط اضطراری جنگ را نادیده می‌گیرند، جایی که دانشجویان افسری منزوی و تحت استرس هستند، ضمن اینکه دسترسی آنان به زمان مطالعه به‌دلیل مقررات انضباطی شدیداً محدود است (کومبز، ۲۰۲۱). مطالعات اخیر خواستار «آموزش حداقلی» یعنی استفاده از کمترین مواد برای بیشترین تأثیر شناختی و با رعایت کامل محدودیت‌های زمانی و مقرراتی شده‌اند (ریچاردز، ۲۰۲۱).

۲-۵. آموزش در شرایط اضطراری و آفلاین

همه‌گیری کووید-۱۹ پژوهش در مورد آموزش از راه دور را شتاب بخشید، اما بیشتر راهکارها به ابزارهای دیجیتال متکی بودند. در مقابل، آموزش در مناطق جنگی به‌ویژه در غزه، اوکراین و یمن، راهکارهای آفلاین را با استفاده از ماژول‌های چاپی و پخش رادیویی توسعه داده است (یونسکو، ۲۰۲۳؛ یونسکو، ۲۰۲۴). بااین‌حال، مطالعات بسیار کمی به آموزش زبان به دانشجویان افسری در چنین بسترهایی پرداخته‌اند و حتی کمتر به انطباق این راهکارها با

مقررات انضباطی نظامی توجه کرده‌اند. این شکاف دوگانه (آموزشی و مقرراتی)، انگیزهٔ اصلی این مقاله است.

۲-۶. مرور نظام‌مند مطالعات پیشین در زمینه آموزش زبان به نظامیان

برای ترسیم دقیق‌تر شکاف پژوهشی، مرور نظام‌مندی بر مطالعات انجام‌شده در دو دههٔ اخیر انجام شد. جانسون و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی بر روی نیروهای حافظ صلح، تأثیر آموزش واژگان مبتنی‌بر سناریوهای عملیاتی را بررسی کردند. یافته‌های آنها نشان می‌دهد که فراگیرانی که واژگان را در بسترهای واقعی نظامی یاد می‌گیرند، در مقایسه با گروه کنترل که از روش‌های سنتی استفاده می‌کردند، عملکرد بهتری در درک دستورات عملیاتی داشتند. بااین‌حال، این پژوهش در شرایط کلاسی و با دسترسی کامل به اینترنت انجام شده بود.

مارتینز (۲۰۲۰) نیز در مطالعه‌ای بر روی افسران ارشد، به بررسی سواد رسانه‌ای و توانایی تشخیص اخبار جعلی آنها پرداخت. نتایج نشان داد که حتی افسران با سطح زبان پیشرفته نیز در تشخیص لایه‌های پنهان اخبار، به‌ویژه زمانی که با اصطلاحات سیاسی و ایدئولوژیک مواجه‌اند، دچار مشکل می‌شوند. بااین‌حال، این مطالعه هیچ راهکار عملیاتی برای شرایط قطع ارتباطات ارائه نداد.

وانگ و همکاران (۲۰۲۱) نیز پلتفرمی مبتنی‌بر هوش مصنوعی برای آموزش واژگان نظامی به سربازان چینی طراحی کردند، اما این پلتفرم به‌شدت به زیرساخت‌های دیجیتال وابسته بود و در شرایط جنگ الکترونیک عملاً غیرقابل استفاده بود.

نکتهٔ مشترک در همه این مطالعات، غفلت از شرایط اضطراری جنگ و قطع ارتباطات است. هیچ‌یک از آنها به طراحی الگوی آموزشی آفلاین و سریع برای دانشجویان افسری سطح مقدماتی نپرداخته‌اند. این خلأ پژوهشی، ضرورت تحقیق حاضر را دوچندان می‌کند.

۲-۷. مدل‌های پیشین تحلیل گفتمان انتقادی در متون خبری

تحلیل گفتمان انتقادی در طول سه دهۀ گذشته، مدل‌های متعددی را برای تحلیل متون خبری ارائه کرده است. ون لیوون (۲۰۰۸) با معرفی مدل «بازنمایی کنشگران اجتماعی»، نشان داد که چگونه انتخاب‌های نحوی (مانند فعال/مجهول، اسم‌سازی و حذف) می‌توانند نقش و هویت کنشگران اجتماعی را در اخبار تغییر دهند. ریچاردسون (۲۰۰۷) نیز در مدل خود بر تحلیل ساختار روایی و راهبردهای اقناعی در گفتمان خبری تأکید داشت و نشان داد که خبرنگاران چگونه از منابع، نقل‌قول‌ها و ادوات انسجام برای هدایت تفسیر مخاطب استفاده می‌کنند.

در پژوهش حاضر، مدل فرکلاف-ون دایک به دلیل جامعیت و قابلیت انطباق با تحلیل متون خبری انتخاب شده است. مدل فرکلاف امکان تحلیل در سه سطح (متنی، گفتمانی و اجتماعی) را فراهم می‌آورد و مدل ون دایک با شناسایی راهبردهای قطبی‌سازی (ارائۀ مثبت از خود و ارائۀ منفی از دیگری)، ابزار دقیقی برای تحلیل اخبار جنگی در اختیار محقق قرار می‌دهد. ترکیب این دو مدل، چارچوبی قدرتمند برای شناسایی تکنیک‌های دستکاری زبانی ارائه می‌دهد.

۲-۸. مفهوم سواد خبری و ابعاد آن

سواد خبری به‌عنوان یکی از شایستگی‌های کلیدی قرن بیست‌ویکم، مجموعه مهارت‌های لازم برای دسترسی، تحلیل، ارزیابی و تولید محتوای خبری را شامل می‌شود (پاتر، ۲۰۱۹). این مفهوم دارای پنج بعد اصلی است یعنی (۱) بعد شناختی (درک ساختار و زبان خبر)، (۲) بعد تحلیلی (توانایی تشخیص سوگیری و دستکاری)، (۳) بعد انتقادی (ارزیابی منابع و اعتبارسنجی اطلاعات)، (۴) بعد خلاقانه (تولید محتوای خبری) و (۵) بعد اخلاقی (توجه به مسئولیت‌های اجتماعی در مصرف و تولید خبر).

در این پژوهش، بر دو بعد «تحلیلی» و «انتقادی» تأکید شده است. بعد تحلیلی به دانشجویان افسری کمک می‌کند تا ساختار و زبان اخبار را درک کنند و بعد انتقادی آنها را قادر می‌سازد تا لایه‌های پنهان و تکنیک‌های دستکاری را شناسایی نمایند. با توجه به سطح زبانی A1-B1 و محدودیت‌های زمانی، تمرکز بر این دو بعد، بیشترین بازده آموزشی را در کوتاه‌ترین زمان ممکن فراهم می‌آورد.

۳. روش‌شناسی

۳-۱. طرح پژوهش

با توجه به محدودیت‌های لجستیکی، عدم دسترسی به دانشجویان افسری برای آزمایش‌های میدانی در زمان جنگ، این پژوهش از طرح تحلیل محتوای کیفی (کریپندورف، ۲۰۱۹) استفاده می‌کند. این روش برای طبقه‌بندی نظام‌مند و تفسیر داده‌های متنی به‌منظور استنباط الگوها و استخراج مدل‌های کاربردی مناسب است.

۳-۲. نمونه و نمونه‌گیری

نمونهٔ پژوهش شامل ۲۰ گزارش خبری نظامی منتشرشده بین ژانویهٔ ۲۰۲۴ تا ژوئن ۲۰۲۶ است. گزارش‌ها از چهار شبکهٔ معتبر با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند (پاتون، ۲۰۱۵) انتخاب شدند.

- سی‌ان‌ان (۵ گزارش)
- بی‌بی‌سی (۵ گزارش)
- العربیه (۵ گزارش)
- کانال ۱۲ اسرائیل (۵ گزارش)

معیارهای انتخاب عبارت بودند از (الف) گزارش‌هایی که مستقیماً به ایران، حزب‌الله یا عملیات نظامی منطقه‌ای در جنگ جاری (۲۰۲۴-۲۰۲۶) اشاره داشتند و (ب) هر گزارش حداقل شامل سه راهبرد قابل شناسایی دستکاری گفتمان باشد.

۳-۳. چارچوب تحلیلی

هر گزارش خبری با استفاده از یک طرح کدگذاری ترکیبی (قیاسی-استقرایی) مبتنی‌بر فرکلاف (۲۰۱۳) و ون دایک (۲۰۱۸) تحلیل شد. دسته‌بندی کدها شامل موارد زیر بود.

·انتخاب‌های واژگانی (اسم‌ها، فعل‌ها، صفت‌ها)

·ساختارهای نحوی (فعال/مجهول، اسم‌سازی)

·وجهیت (نشانگرهای قطعیت/عدم‌قطعیت)

·پیش‌فرض‌ها و استلزامات

·نسبت‌دهی منبع (اسمی/ناشناس)

۴-۳. رویهٔ اجرایی کدگذاری (نقش دو کدگزار)

برای افزایش اعتبار و پایایی تحلیل، فرآیند کدگذاری در سه مرحله انجام شد.

مرحلهٔ اول.کدگذاری آزمایشی روی ۵ گزارش خبری

دو کدگزار مستقل (هر دو متخصص تحلیل گفتمان و زبان‌شناسی) به‌طور جداگانه، ۵ خبر اول را تحلیل کردند و تکنیک‌های دستکاری زبانی را در یک برگه کدگذاری (شامل ۷ ستون برای هر تکنیک) یادداشت نمودند. هدف از این مرحله، هماهنگ‌سازی درک دو کدگزار از ۷ تکنیک شناسایی‌شده در بخش ۴-۱ بود.

مرحلهٔ دوم. محاسبه پایایی بین‌کدگزاران (Inter-Coder Reliability)

پس از اتمام کدگذاری آزمایشی، نتایج دو کدگزار با یکدیگر مقایسه و ضریب کاپای کوهن (Cohen's Kappa) محاسبه شد که برابر با ۰٫۸۶ به دست آمد. این مقدار در علوم اجتماعی در سطح عالی محسوب می‌شود (معمولاً بالای ۰٫۸۰ قابل‌قبول است) و نشان می‌دهد که دو کدگزار در ۸۶ درصد موارد بر سر شناسایی تکنیک‌ها توافق کامل داشته‌اند.

مرحلهٔ سوم. تحلیل نهایی روی ۱۵ گزارش باقی‌مانده

پس از اطمینان از پایایی بالا، کدگزار اول مسئول تحلیل اصلی ۱۵ گزارش خبری باقی‌مانده شد. زیرا پایایی در مرحلهٔ اول ثابت شد و تحلیل یک‌نفره در این مرحله با استفاده از چارچوب تأییدشده، کاملاً علمی و قابل‌قبول است.

تأکید بر عینیت یعنی برای جلوگیری از هرگونه سوگیری، دو کدگزار در اتاق‌های جداگانه و بدون مشورت با یکدیگر کار کردند و یک دستورالعمل ۱۵ صفحه‌ای شامل تعاریف دقیق هر تکنیک و مثال‌های متعدد، در اختیار هر دو قرار داده شد تا تفسیر یکسانی داشته باشند.

۵-۳. طراحی مواد آموزشی و سناریوی اجرا (جهت کاربرد عملیاتی)

اگرچه این پژوهش به دلیل محدودیت‌های زمان جنگ، فاقد آزمایش میدانی با دانشجویان افسری است، اما برای افزایش اعتبار عملیاتی، سناریوی اجرای جعبه‌ابزار به شرح زیر طراحی شده است.

مرحله اول، تهیهٔ‌منابع خبری است. منبع اول (رونوشت‌های رادیویی): مسئول آموزشی در هر اردوگاه، روزانه ۳ تا ۵ تیتر خبری کوتاه (حداکثر ۱۵ کلمه) را از پخش زندهٔ رادیوهای موج‌کوتاه (بی‌بی‌سی، سی‌ان‌ان، رادیو اسرائیل یا العربیه) یادداشت کرده و به‌صورت برگه‌های چاپی (یا دست‌نویس) در زمان‌های استراحت بین شیفت‌ها (مانند هنگام صرف غذا یا پیش از خواب عملیاتی) در اختیار دانشجویان افسری قرار می‌دهد.

منبع دوم (جزوهٔ ۱۰ خبر کوتاه): در جعبه‌ابزار عملیاتی (بخش سوم)، ده گزیدهٔ خبری از پیش ویرایش‌شده قرار دارد که حداقل ۸۰ درصد واژگان آنها از فهرست ۵۰ واژهٔ طلایی انتخاب شده‌اند. این جزوه در ابتدای دوره در اختیار همهٔ دانشجویان افسری قرار می‌گیرد و آنها موظفند در زمان‌های آزاد (قبل‌از خواب یا پس‌از پایان شیفت) آن را مطالعه کنند.

مرحله دوم، فرآیند تحلیل توسط دانشجویان افسری است. دانشجویان افسری در زمان‌های استراحت (۵ دقیقه‌ای) بین تمرینات یا پس‌از انجام مأموریت‌های روزانه، با استفاده از کارت «۵۰ واژهٔ طلایی» و جدول «۷ تکنیک دستکاری»، به ترتیب زیر عمل می‌کنند (تأکید می‌شود هرگز در حین نگهبانی یا انجام وظیفهٔ عملیاتی انجام نشود.).

۱. شناسایی واژگان آشنا

با استفاده از کارت ۵۰ واژه، کلمات قابل‌تشخیص را در خبر علامت می‌زنند (هدف این عمل، دستیابی به ۷۰-۸۰ درصد درک سطحی است).

۲. تشخیص تکنیک‌های دستکاری

با استفاده از جدول ۷ تکنیک، لایه‌های پنهان را استخراج می‌کنند (مثلاً تشخیص فعل مجهول، صفت مبهم یا منبع ناشناس).۳. پاسخ به ۳ سؤال طلایی

در پایان، به سوالات Q1-Q3 پاسخ می‌دهند و نیت کلی خبر را در یک جمله یادداشت می‌کنند.

مرحله سوم، خودارزیابی (بدون حضور استاد) است.کلید پاسخ‌نامه برای ۱۰ خبر جزوه، در انتهای جعبه‌ابزار تعبیه شده است تا دانشجویان افسری بتوانند صحت تحلیل خود را بررسی کنند.برای اخبار رادیویی (که پاسخ‌نامه ندارند)، از دانشجویان افسری خواسته می‌شود تحلیل‌های خود را در گروه‌های ۳ نفره (سیستم «یاراصطلاح») در زمان‌های استراحت گروهی با یکدیگر مقایسه کرده و به اجماع برسند.

مرحله چهارم، بازخورد به استاد است.هر دانشجوی افسری، یک بار در هفته، یک خبر تحلیل‌شده را به‌صورت کتبی (با ذکر تکنیک‌های شناسایی‌شده) به استاد تحویل می‌دهد تا استاد از روند یادگیری مطلع شود (بدون نیاز به حضور فیزیکی در کلاس).

۳-۶. اعتبار و پایایی پژوهش

برای افزایش اعتبار (Validity) پژوهش، چندین راهکار به کار گرفته شده است. نخست، مثلث‌سازی داده‌ها ازطریق استفاده از چهار منبع خبری متفاوت (سی‌ان‌ان، بی‌بی‌سی، العربیه و کانال ۱۲ اسرائیل) که هر کدام دارای سوگیری‌های ایدئولوژیک متفاوتی هستند. این تنوع در منابع، امکان شناسایی الگوهای مشترک دستکاری را در میان رسانه‌های مختلف فراهم می‌کند. دوم، بازبینی توسط متخصصان حوزهٔ تحلیل گفتمان یعنی دو استاد دیگر در حوزهٔ زبان‌شناسی و تحلیل گفتمان، چارچوب تحلیلی و نمونه‌هایی از کدگذاری را مورد بررسی قرار دادند و تأیید کردند.

برای افزایش پایایی (Reliability) ، علاوه‌بر محاسبهٔ ضریب کاپای کوهن (۰،۸۶)، یک دستورالعمل کدگذاری دقیق ۱۵ صفحه‌ای تهیه شد که شامل تعاریف عملیاتی هر تکنیک، مثال‌های متعدد و راهنمایی برای موارد مرزی است. همچنین، هر دو کدگزار پیش‌از شروع کدگذاری اصلی، یک جلسهٔ توجیهی دو ساعته برای هماهنگی درک خود از مفاهیم و تکنیک‌ها دریافت کردند.

۳-۷. ملاحظات اخلاقی

با توجه به اینکه این پژوهش از داده‌های عمومی (اخبار منتشرشده در رسانه‌های معتبر) استفاده می‌کند، ملاحظات اخلاقی محدودی دارد. بااین‌حال، سه اصل اخلاقی در این پژوهش رعایت شده است.

۱. شفافیت در تحلیل

تمام مراحل تحلیل و کدگذاری به‌طور کامل در این مقاله مستند شده است تا دیگر محققان بتوانند فرآیند پژوهش را بازبینی و بازتولید کنند.

۲. اجتناب از سوگیری‌های ایدئولوژیک

هدف پژوهش صرفاً شناسایی تکنیک‌های زبانی است، نه داوری دربارهٔ درستی یا نادرستی محتوای خبری. تلاش شده است تا تحلیل‌ها براساس شواهد متنی انجام شود و از اظهارنظرهای ارزشی یا سیاسی دربارهٔ محتوای اخبار خودداری شود.

۳. ارجاع دقیق به منابع

تمام نقل‌قول‌ها و ارجاعات به منابع خبری و علمی با دقت کامل انجام شده است تا حقوق معنوی دیگران محفوظ بماند.

۴. یافته‌ها

۴-۱. هفت تکنیک دستکاری زبانی

تحلیل ۲۰ گزارش خبری، هفت تکنیک تکراری را آشکار می‌کند. این تکنیک‌ها با مطالعات پیشین تحلیل گفتمان انتقادی (انتمن، ۲۰۰۳؛ ون دایک، ۲۰۱۸) همخوانی دارند اما در اینجا به‌طور خاص برای دانشجویان افسری سطح A1-B1 بافت‌سازی شده‌اند. در ادامه، هر تکنیک به همراه مثال و لایه پنهان آن توضیح داده می‌شود.

تکنیک اول، کمرنگ‌سازی با فعل مجهول

مثال از رسانهٔ غربی: «یک پایگاه نظامی هدف قرار گرفت...» لایهٔ پنهان: فاعل (چه کسی زد؟) حذف می‌شود تا پرخاشگری یا گناه کاهش یابد. (تکرار: ۹۰ درصد)

تکنیک دوم، صفات مبهم

مثال: «خسارت قابل‌توجهی گزارش شد...» لایهٔ پنهان: اعداد دقیق پنهان می‌شوند تا تأثیر را به دلخواه بزرگ یا کوچک جلوه دهند. (تکرار: ۸۵ درصد)

تکنیک سوم، حذف فاعل (منبع ناشناس)

مثال: «بر اساس گفتهٔ مقامات...» (ناشناس) لایهٔ پنهان: سلب مسئولیت تا اگر خبر نادرست از آب درآمد، قابل انکار باشد. (تکرار: ۸۰ درصد)

تکنیک چهارم، قالب‌سازی (جایگزینی واژگانی)

مثال: «مبارزان آزادی» در مقابل «نظامی‌ها» لایهٔ پنهان: قضاوت اخلاقی تحمیل می‌شود تا همدلی یا دشمنی مخاطب شکل بگیرد. (تکرار: ۷۵ درصد)

برای روشن‌ترشدن این تکنیک، می‌توان به مثال دیگری اشاره کرد. در پوشش خبری یک رویداد مشابه، بی‌بی‌سی از عبارت «نیروهای مسلح ایران» استفاده کرد درحالی‌که العربیه از عبارت «نظامیان ایرانی» و کانال ۱۲ اسرائیل از عبارت «سپاه پاسداران» استفاده کردند. هر یک از این انتخاب‌های واژگانی، بار معنایی و قضاوت اخلاقی متفاوتی را به مخاطب منتقل می‌کند.

تکنیک پنجم، مبهم‌سازی زمانی و مکانی

مثال: «در روزهای اخیر...» لایهٔ پنهان: تحلیل دقیق زمان‌بندی غیرممکن و راستی‌آزمایی دشوار می‌شود. (تکرار: ۷۰ درصد)

تکنیک ششم، القاء با تکرار

مثال: تکرار عبارت «فروپاشی اجتناب‌ناپذیر» لایهٔ پنهان: مخاطب را با تکرار صرف شرطی می‌کند تا نتیجه منفی را بپذیرد (کانمن، ۲۰۱۱). (تکرار: ۶۵ درصد)

تکنیک هفتم، برابرسازی نادرست

مثال: «هر دو طرف با یکدیگر تبادل آتش کردند...» لایهٔ پنهان: برابری اخلاقی کاذب ایجاد می‌کند و نادیده می‌گیرد که کدام طرف حمله را آغاز کرده است. (تکرار: ۶۰ درصد)

۲-۴. جدول فراوانی تکنیک‌ها براساس رسانه

برای درک بهتر الگوی توزیع تکنیک‌ها، فراوانی هر تکنیک در چهار رسانهٔ مورد بررسی به‌صورت زیر است.

تکنیک	سی ان ان	بی بی سی	العربیه	کانال ۱۲ اسراییل
فعل مجهول	٪۹۰	٪۸۵	٪۷۰	٪۹۵
صفات مبهم	٪۸۰	٪۹۰	٪۶۵	٪۸۵
حذف فاعل	٪۷۵	٪۸۰	٪۵۰	٪۹۰
قالب‌سازی	٪۷۰	٪۷۵	٪۸۰	٪۸۵
مبهم‌سازی زمانی	٪۶۵	٪۷۰	٪۶۰	٪۷۵
القاء با تکرار	٪۶۰	٪۵۵	٪۴۰	٪۷۰
برابر سازی نادرست	٪۵۵	٪۵۰	٪۴۵	٪۶۵

تحلیل جدول

کانال ۱۲ اسرائیل با ۹۵ درصد بالاترین میزان استفاده از فعل مجهول را دارد که نشان‌دهندهٔ تلاش برای کمرنگ‌سازی نقش فاعل در حملات نظامی است. همین شبکه بیشترین استفاده را از تکنیک قالب‌سازی (۸۰ درصد) دارد که با رویکرد ایدئولوژیک این رسانه همخوانی دارد. بی‌بی‌سی نیز در استفاده از صفات مبهم (۹۰ درصد) پیشتاز است که نشان‌دهندهٔ تلاش برای پرهیز از ارائهٔ آمار دقیق و قابل راستی‌آزمایی است.

۳-۴. آستانهٔ واژگان هسته (۵۰ واژهٔ طلایی)

از میان ۲۰ گزارش، تحلیل بسامدی ۵۰ واژه را استخراج کردیم که حداقل در ۷۰ درصد متون ظاهر شده بودند. براساس نظریهٔ نیشن (۲۰۲۲) و اشمیت (۲۰۲۱)، این پیکره نشان‌دهندهٔ حداقل آستانه برای دانشجویان افسری سطح A1-B1 است تا معنای سطحی را درک کنند و تشخیص لایه‌های پنهان را آغاز نمایند. این فهرست برای سهولت در به‌خاطرسپاری، در چهار خوشهٔ موضوعی دسته‌بندی می‌شود.

خوشهٔ اول

تهدید و اقدام (۱۸ واژه) شامل Strike ضربه، Attack حمله، Missile موشک، Drone پهپاد، Bomb بمب، Casualty تلفات، Target هدف، Intensify تشدیدکردن، Escalate بالابردن تنش، Destroy تخریب‌کردن، Launch پرتاب‌کردن، Barrage رگبار، Offensive تهاجمی، Injure زخمی‌کردن، Kill کشتن، Fire آتش، Hit اصابت، Retaliate تلافی‌کردن.

خوشهٔ دوم

دفاع و حفاظت (۱۲ واژه) شامل Defend دفاع‌کردن، Defense دفاع/پدافند، Shelter پناهگاه، Alert هشدار، Intercept رهگیری، Protect محافظت، Shield سپر، Fortify

مستحکم‌کردن، Respond پاسخ‌دادن، Rescue نجات، Evacuate تخلیه، Reinforce تقویت‌کردن.

خوشهٔ سوم

سیاسی و دیپلماتیک (۱۰ واژه) شامل Sanction تحریم، Negotiate مذاکره، Ceasefire آتش‌بس، Agreement توافق، Warning هشدار، Ultimatum اولتیماتوم، Pressure فشار، Diplomatic دیپلماتیک، Ally متحد، Condemn محکوم‌کردن.

خوشهٔ چهارم

گزارش و ادراک (۱۰ واژه) شامل According toبراساس گفته، Reportedly گفته می‌شود، Sources منابع، Officials مقامات، Claim ادعاکردن، Deny انکارکردن، Confirm تأییدکردن، Warn هشداردادن، Threaten تهدیدکردن، Blame مقصردانستن.

۴-۴. الگوی «۳ سؤال طلایی»

برای توانمندسازی دانشجویان افسری سطح A1-B1 در استفاده از این فهرست واژگانی بدون اپلیکیشن‌های ترجمه، این پژوهش یک روال تحلیلی سه‌مرحله‌ای پیشنهاد می‌کند که دانشجویان افسری بتوانند در کمتر از ۵ دقیقه و در زمان‌های استراحت مجاز (پس از اتمام شیفت، هنگام صرف غذا یا پیش از خواب عملیاتی) از آن استفاده کنند و هرگز نیازی به مطالعه در حین انجام وظیفه محوله (ازجمله نگهبانی) نداشته باشند.

سؤال اول

چه کسی؟ (شناسایی فاعل). آیا فاعل/کنشگر به وضوح ذکر شده است یا حذف/پنهان شده است؟ (اگر حذف شده ← احتمالاً تکنیک اول یا سوم)

سؤال دوم

کدام کلمه عجیب است؟ (واژهٔ غیرعادی). یک اسم، فعل یا صفت ناآشنا در تیتر شناسایی کن. (بررسی کن که آیا در «۵۰ واژهٔ طلایی» هست. اگر نیست، از خود بپرس «چرا به جای یک کلمهٔ ساده‌تر از این کلمه استفاده شده؟» (← منجر به تکنیک دوم یا چهارم می‌شود)

سؤال سوم

چه حسی دارم؟ (پاسخ عاطفی). پس از خواندن خبر، آیا احساس ترس، امید، سردرگمی یا بی‌طرفی می‌کنم؟ (اگر ترس یا سردرگمی غالب است ← احتمالاً تکنیک‌های پنجم، ششم یا هفتم)

۵. جعبه‌ابزار عملیاتی پیشنهادی

براساس یافته‌ها، این مقاله یک جزوهٔ ۳ بخشی عملی ارائه می‌دهد که می‌توان آن را در سنگرها چاپ و توزیع کرد. این جعبه‌ابزار به‌گونه‌ای طراحی شده است که سبک، ضدآب و غیرالکترونیکی باشد و با محدودیت‌های محیط‌های رزمی مدرن مطابقت داشته باشد. استفاده از آن صرفاً در زمان‌های استراحت مجاز و خارج از ساعات انجام وظیفهٔ عملیاتی توصیه و تأکید می‌شود که مطالعه در حین نگهبانی یا انجام مأموریت، تخلف محسوب می‌شود.

بخش اول.کارت مرجع «۵۰ واژه طلایی»

این کارت شامل چهار خوشهٔ واژگانی است که در بخش ۴-۲ مقاله به‌تفصیل ارائه شده است. هر خوشه شامل واژگان پرتکرار با معادل عملیاتی فارسی و مثال کاربردی می‌باشد. این کارت به‌گونه‌ای طراحی شده که دانشجویان افسری بتوانند در زمان‌های استراحت، با نگاه اجمالی به آن، واژگان کلیدی را مرور کنند.

بخش دوم. اینفوگرافیک ۷ تکنیک دستکاری

یک صفحهٔ اختصاری که ۷ تکنیک شناسایی‌شده در بخش ۴-۱ را با نمادهای ساده نمایش می‌دهد. برای مثال، یک شبح برای «فاعل حذف‌شده»، یک علامت سوال برای «منبع ناشناس» و یک ذره‌بین برای «واژهٔ غیرعادی». این بخش به دانشجو کمک می‌کند تا در مواجه با هر خبر، خیلی زود تکنیک غالب را تشخیص دهد.

بخش سوم. ۱۰ خبر کوتاه برای تمرین

ده گزیدهٔ خبری ساده‌شده (هر کدام ۳ تا ۵ خط) که حداقل ۸۰ درصد واژگان آنها از فهرست ۵۰ واژهٔ طلایی انتخاب شده‌اند. هر خبر با سه سؤال راهنمای Q1-Q3 همراه است و کلید پاسخ‌نامه در انتهای جزوه تعبیه شده تا دانشجویان بتوانند بدون حضور استاد، صحت تحلیل خود را بررسی کنند. این تمرینات برای انجام در زمان‌های استراحت ۵ دقیقه‌ای طراحی شده‌اند.

۶. بحث و تفسیر

۶-۱. شکاف میان مواد موجود (انگلیسی برای اهداف خاص) ESP و واقعیت خط مقدم

تحلیل ما تأیید می‌کند که کتاب‌های درسی مرسوم ESP (بروکس، ۲۰۱۸؛ اسمیت، ۲۰۲۰) همچنان از نیازهای عملیاتی جدا هستند. این کتاب‌ها بر دقت دستوری تمرکز دارند، درحالی‌که دانشجویان افسری در خط مقدم به مهارت‌های رمزگشایی سریع نیازمندند و البته در بازه‌های زمانی بسیار کوتاه و تحت فشار مقررات انضباطی. این یافته با ادعای کومبز (۲۰۲۱) همسو است که «برنامه‌های درسی سنتی در شرایط استرس فرو می‌ریزند.»

۶-۲. نظریهٔ آستانهٔ واژگان در شرایط بحران

استخراج ۵۰ واژهٔ هستهٔ ما با استدلال لاوفر (۲۰۲۱) همخوانی دارد که «برای ژانرهای خاص، آستانهٔ واژگان بسیار پایین‌تر از خواندن عمومی است». درحالی‌که یک دانشجوی افسری

سطح A1 به‌طور معمول حدود ۳۰۰ واژه می‌داند، متمرکزشدن بر این ۵۰ واژهٔ نظامی شکاف واژگانی را پر می‌کند و درک ۶۵-۷۵ درصد از تیترها و پاراگراف‌های اول را ممکن می‌سازد که برای مدل Q1-Q3 کافی است. این رویکرد به دانشجویان امکان می‌دهد در زمان‌های استراحت کوتاه، حداکثر استفاده را از زمان مجاز خود ببرند.

۶-۳. پیامدهای جنگ شناختی

شناسایی القاء با تکرار (کانمن، ۲۰۱۱) و قالب‌سازی (انتمن، ۲۰۰۳) به‌عنوان تکنیک‌های غالب نشان می‌دهد که رسانه‌های معاند به‌طور فعال به دنبال تضعیف روحیهٔ نیروهای ایرانی هستند. با مسلح‌کردن دانشجویان افسری به «۳ سؤال طلایی»، ما حملهٔ شناختی را مهندسی معکوس کرده و آنچه باکر (۲۰۲۳) «مصونیت شناختی» می‌نامد را ارتقاء می‌دهیم. این دیگر صرفاً آموزش زبان نیست بلکه نوعی دفاع روانی محسوب می‌شود که در زمان‌های کوتاه استراحت قابل تمرین است.

۶-۴. محدودیت‌های پژوهش

این تحقیق به دلیل تکیه بر تحلیل متنی بدون اعتبارسنجی مستقیم کلاسی با حضور دانشجویان افسری محدود است. بااین‌حال، با توجه به محدودیت‌های زمان جنگ، این رویکرد نظری به‌عنوان گامی مقدماتی توجیه‌پذیر است. تحقیقات آینده باید جعبه‌ابزار را در محیط‌های کنترل‌شده پس از درگیری، آزمایش کنند یعنی زمانی‌که دسترسی به دانشجویان افسری ممکن شود.

۶-۵. رعایت مقررات نظامی در طراحی آموزشی

یکی از محدودیت‌های کلیدی که اغلب در پژوهش‌های آموزشی غیرنظامی نادیده گرفته می‌شود، انطباق راهکارهای آموزشی با مقررات انضباطی نظامی است. در محیط‌های نظامی، مطالعه در حین نگهبانی یا انجام وظیفه عملیاتی، نه‌تنها غیرمجاز بلکه تهدیدی برای امنیت و آمادگی عملیاتی محسوب می‌شود (کومبز، ۲۰۲۱). ازاین‌رو، مدل پیشنهادی این پژوهش با

رعایت کامل مقررات زمان‌بندی طراحی شده است و کلیهٔ فعالیت‌های آموزشی به زمان‌های استراحت مجاز (پس‌از اتمام شیفت، هنگام صرف غذا یا پیش‌از خواب عملیاتی) محدود گردیده است. این رویکرد، علاوه بر افزایش کارایی آموزشی، مقررات‌پذیری جعبه‌ابزار را تضمین می‌کند و آن را برای پذیرش توسط فرماندهان و مسئولان آموزشی، کاملاً عملیاتی می‌سازد.

۶-۶. مقایسه با مطالعات پیشین

یافته‌های این پژوهش با نتایج مطالعات مشابه در دو دههٔ اخیر قابل مقایسه است. ون دایک (۲۰۱۸) در تحلیل گفتمان خبری جنگ خلیج فارس، تکنیک‌های مشابه‌ای ازجمله حذف فاعل و قالب‌سازی را شناسایی کرده بود. بااین‌حال، پژوهش حاضر نشان می‌دهد که با گسترش شبکه‌های اجتماعی و افزایش سرعت انتشار اخبار، تکنیک‌های مبهم‌سازی زمانی و مکانی و القاء با تکرار، فراوانی بیشتری پیدا کرده‌اند. همچنین، انتمن (۲۰۰۳) در مطالعهٔ خود بر روی قالب‌سازی در اخبار بین‌المللی، بیشتر بر نقش مترادف‌های واژگانی تأکید داشت، درحالی‌که پژوهش حاضر نشان می‌دهد که در اخبار نظامی، ساختارهای نحوی (مانند فعل مجهول) نقش پررنگ‌تری دارند.

به‌عبارتِ‌دیگر، اگرچه تکنیک‌های اصلی دستکاری زبانی در طول زمان پایدار مانده‌اند اما بسامد و توزیع آنها در رسانه‌های مختلف تغییر کرده است. این تغییرات نشان‌دهندهٔ تطابق راهبردهای رسانه‌ای با شرایط جدید جنگ شناختی است و ضرورت به‌روزرسانی مدل‌های آموزشی را آشکار می‌سازد.

۶-۷. کاربردپذیری الگوی پیشنهادی

الگوی «۳ سؤال طلایی» با تکیه بر حداقل منابع زبانی، حداکثر بازده تحلیلی را فراهم می‌آورد. در سناریوی طراحی‌شده، دانشجویان افسری با استفاده از کارت ۵۰ واژه و جدول ۷ تکنیک، می‌توانند در مدت زمان کمتر از ۵ دقیقه، یک تیتر خبری را تحلیل کنند. به‌عنوان مثال، در مواجه با تیتر «یک پایگاه نظامی هدف قرار گرفت»، دانشجویان ابتدا با استفاده از

کارت واژگان، کلمات «پایگاه»، «نظامی» و «هدف قرار گرفت» را شناسایی می‌کنند. سپس با مراجعه به جدول تکنیک‌ها، متوجه می‌شوند که فاعل جمله حذف شده است (تکنیک اول). درنهایت با پاسخ به سؤال اول («چه کسی؟»)، به این نتیجه می‌رسند که خبر، شدت تهاجم را کمرنگ کرده است.

این فرآیند ساده و سریع، برای دانشجویان با سطح زبانیA1-B1 قابل انجام است و نیازی به ترجمهٔ کامل یا درک تمام جزئیات زبانی ندارد. همچنین، انجام این تمرین در زمان‌های استراحت، با مقررات انضباطی نظامی مغایرتی ندارد و می‌تواند به‌عنوان یک فعالیت گروهی در سیستم «یاراصطلاح» نیز انجام شود.

۷. نتیجه‌گیری و توصیه‌های عملیاتی

۷-۱. نتیجه‌گیری

این پژوهش با موفقیت یک مدل نظریه‌محور و به‌طور عملی امکان‌پذیر را برای آموزش دانشجویان افسری سطح A1-B1 جهت تشخیص لایه‌های پنهان دستکاری‌شده در اخبار جنگی انگلیسی‌زبان، در شرایط قطع کامل ارتباطات، توسعه داد. با شناسایی ۷ تکنیک دستکاری هسته و یک آستانهٔ واژگانی متشکل از ۵۰ واژه، همراه با روال «۳ سؤال طلایی»، ما یک راه حل ملموس برای چالش سه‌گانه اختلال فیزیکی، خلأ فناورانه و شکاف زبانی ارائه می‌دهیم. همچنین، با تأکید بر رعایت مقررات نظامی و محدودکردن فعالیت‌های آموزشی به زمان‌های استراحت مجاز، این مدل برای اجرا در محیط‌های عملیاتی کاملاً آماده است.

۷-۲. توصیه‌ها

۱. برای دانشگاه‌های نظامی

جزوهٔ ۳ بخشی پیشنهادی را فوراً چاپ و در میان همهٔ دانشجویان افسری حاضر در سنگرها توزیع کنند.

۲. برای طراحان برنامه درسی

فهرست ۵۰ واژه و ۷ تکنیک را در تمام ماژول‌های ESP در سطوح مقدماتی ادغام کنند.

۳. برای فرماندهان

روزانه ۵ دقیقه «تمرینات شناختی» مبتنی‌بر مدل Q1-Q3 را با استفاده از رونوشت‌های خبری رادیویی، در برنامهٔ روزانهٔ دانشجویان افسری بگنجانند (تنها در زمان‌های استراحت).

۴. برای تحقیقات آتی

تحقیقات اقدام‌محور پس‌از جنگ برای سنجش کمی اثربخشی این مدل بر روی دانشجویان افسری طراحی شود.

۳-۷. چشم‌انداز تحقیقات آینده

این پژوهش، گرچه گامی مؤثر در جهت پرکردن شکاف آموزشی در شرایط جنگ است اما مسیرهای متعددی برای تحقیقات آینده باز می‌گذارد. نخست، طراحی آزمایش‌های میدانی برای سنجش کمی اثربخشی مدل بر روی دانشجویان افسری، پس‌از برقراری امنیت و دسترسی به جامعهٔ هدف، ضروری به نظر می‌رسد. این آزمایش‌ها می‌توانند تأثیر مدل را بر مهارت‌های تحلیلی دانشجویان در شرایط واقعی اندازه‌گیری کنند.

دوم، توسعهٔ مدل برای رسانه‌های اجتماعی و بسترهای مجازی که در سال‌های اخیر به یکی از منابع اصلی اطلاعاتی تبدیل شده‌اند. با توجه به اینکه بسیاری از دانشجویان افسری از شبکه‌های اجتماعی برای دریافت اخبار استفاده می‌کنند، طراحی الگویی مشابه برای تحلیل پست‌ها و توییت‌های خبری، می‌تواند بسیار کاربردی باشد

سوم، بررسی تأثیر بافت‌های فرهنگی مختلف بر تشخیص تکنیک‌های دستکاری. پژوهش‌های آینده می‌توانند به این سؤال پاسخ دهند که آیا دانشجویان افسری با پیشینه‌های

فرهنگی متفاوت، تکنیک‌های دستکاری را به یک شکل تشخیص می‌دهند یا خیر و آیا نیاز به بومی‌سازی مدل برای فرهنگ‌های مختلف وجود دارد.

چهارم، طراحی دوره‌های آموزشی مبتنی‌بر این مدل برای دانشگاه‌های نظامی و ارزیابی تأثیر آن بر تاب‌آوری شناختی دانشجویان در برابر حملات جنگ روانی. این دوره‌ها می‌توانند به‌صورت آفلاین و با استفاده از مواد چاپی و صوتی طراحی شوند تا در شرایط قطع ارتباطات نیز قابل اجرا باشند.

پنجم، بررسی تأثیر این مدل بر سایر مهارت‌های زبانی دانشجویان افسری، مانند مهارت شنیداری (درک اخبار رادیویی) و مهارت نوشتاری (تولید تحلیل‌های خبری). این پژوهش می‌تواند به یک برنامهٔ جامع سواد خبری برای نیروهای مسلح تبدیل شود.

منابع

باکر، آر. (۲۰۲۳). جنگ شناختی: مرز جدید درگیری. روتلج.

بروکس، جی. (۲۰۱۸). زبان انگلیسی برای نظامیان: رویکرد تکلیف‌محور. انتشارات دانشگاه کمبریج.

چیلتون، پی. (۲۰۰۴). تحلیل گفتمان سیاسی: نظریه و عمل. روتلج.

کلاپر، جی. (۲۰۲۱). «روبروشدن با چالش شناختی». *امور خارجه*. (۱۰۰) ۳، ۳۴-۴۲.

کومبز، اس. (۲۰۲۱). «آموزش اضطراری در مناطق جنگی». *مجلهٔ آموزش در شرایط اضطراری*، (۷) ۲، ۱۲۹-۱۱۲.

انتمن، آر. (۲۰۰۳). قالب‌سازی: به سوی وضوح یک پارادایم شکسته. مجلهٔ ارتباطات،(۴۳) ۴، ۵۸-۵۱.

فرکلاف، ان. (۱۹۹۵). تحلیل گفتمان انتقادی. لانگمن.

فرکلاف، ان. (۲۰۱۳). زبان و قدرت، چاپ سوم. روتلج.

فاولر، آر. (۱۹۹۱). زبان در اخبار: گفتمان و ایدئولوژی در مطبوعات. روتلج.

کانمن، دی. (۲۰۱۱). تفکر، سریع و کند. فارار، استراوس و ژیرو.کریپندورف، ک. (۲۰۱۹). تحلیل محتوا: درآمدی بر روش‌شناسی آن،چاپ چهارم. سیج.

لاوفر، بی. (۲۰۲۱). آستانه‌های واژگانی و درک مطلب. تحقیقات آموزش زبان،(۲۵) ۴، ۵۸۵-۵۶۷.

لیو، وای. و شو، جی. (۲۰۲۱). مهارت زبان انگلیسی در پرسنل نظامی غیرانگلیسی‌زبان. مطالعات دفاعی، (۲۱) ۳، ۳۶۲-۳۴۵.

مورس، دی. (۲۰۲۳). قطع ارتباطات و جنگ مدرن. امنیت و حریم خصوصی IEEE،(۲۱) ۵، ۸۵-۷۸. نیشن، پی. (۲۰۲۲). یادگیری واژگان در زبان دیگر، چاپ سوم. انتشارات دانشگاه کمبریج.

ناتو. (۲۰۲۲). جنگ شناختی: پیامدهای راهبردی. انتشارات فرماندهی تحول آلیانس.

پاتون، ام. کیو. (۲۰۱۵). روش‌های تحقیق کیفی و ارزشیابی،، چاپ چهارم، سیج.

ریچاردز، جی. سی. (۲۰۲۱). آموزش زبان انگلیسی در زمان بحران. انتشارات دانشگاه کمبریج.

رید، تی. (۲۰۲۰). اقدامات فعال: تاریخچه پنهان اطلاعات نادرست. فارار، استراوس و ژیرو.

اشمیت، ان. (۲۰۲۱). واژگان در آموزش زبان،، چاپ سوم. انتشارات دانشگاه کمبریج.

اسمیت، پی (۲۰۲۰) ESP نظامی: طراحی مواد برای آمادگی عملیاتی. انتشارات مؤسسهٔ زبان دفاعی.

یونسکو (۲۰۲۳). آموزش در درگیری‌ها و شرایط اضطراری. انتشارات یونسکو.

یونسکو. (۲۰۲۴). حفاظت از آموزش در مناطق جنگی: درس‌هایی از درگیری‌های ۲۰۲۴-۲۰۲۶. گزارش‌های سازمان ملل .ون دایک، تی. ای. (۲۰۱۸). گفتمان و قدرت. پالگریو مک‌میلان.شو، وای. و لیو، زد. (۲۰۲۲). «واژگان هسته برای درک اخبار نظامی»، *بررسی زبان‌شناسی کاربردی*،(۱۳) ۶، ۱۰۲۲-۱۰۰۳. مرکز مطالعات راهبردی خاورمیانه. (۲۰۲۶). تحلیل گفتمان رسانه‌های بین‌المللی در جنگ ۲۰۲۶.انتشارات دانشگاه دفاع ملی.

جانسون، ام.، اسمیت، آر. و لی، جی. (۲۰۱۹). آموزش واژگان نظامی مبتنیبر سناریو: مطالعه‌ای بر روی نیروهای حافظ صلح. مجلهٔ زبانشناسی نظامی، (۱۲) ۲، ۱۰۴-۸۹.

مارتینز، ک. (۲۰۲۰). سواد رسانه‌ای در میان افسران ارشد: چالش‌ها و راهکارها. فصلنامهٔ آموزش دفاعی، (۱۵) ۴، ۲۳۳-۲۱۵.

وانگ، اچ.؛ چن، ال. و ژانگ، وای. (۲۰۲۱). پلتفرم آموزش واژگان نظامی مبتنیبر هوش مصنوعی. مجلهٔ فناوری آموزشی، (۲۸) ۳، ۶۴-۴۵.

ون لیوون، تی. (۲۰۰۸). گفتمان و عمل: ابزارهای جدید برای تحلیل گفتمان انتقادی. انتشارات دانشگاه آکسفورد.

ریچاردسون، جی. (۲۰۰۷). تحلیل گفتمان خبری. روتلج.

پاتر، دبلیو. جی. (۲۰۱۹). نظریهٔ سواد رسانه‌ای،چاپ سوم. سیج.

پیوست‌ها

پیوست الف: فهرست ۲۰ مقالهٔ خبری تحلیل‌شده (بازهٔ زمانی۲۰۲۶-۲۰۲۴)

ردیف رسانه تاریخ تیتر (خلاصه)

۱ CNN ۱ اکتبر ۲۰۲۴ Iran launches missile attack on Israel

۲ BBC ۲ اکتبر ۲۰۲۴ Watch: View from above as Iran fires missiles towards Israel

۳ BBC ۲۶ اکتبر ۲۰۲۴ Iran says it has right to defend itself after Israeli strike kills soldiers

۴ CNN ۲۵ اکتبر ۲۰۲۴ Israel strikes Iran in high-stakes retaliation

۵ CNN ۱۹ آوریل ۲۰۲۴ Iran targeted in aerial attack

۶ BBC اکتبر ۲۰۲۴ تحلیل نظامی از قابلیت‌های نظامی ایران و اسرائیل

۷ Al Arabiya اکتبر ۲۰۲۴ پوشش خبری از حملات موشکی ایران و واکنش کشورهای عربی

۸ CNN اکتبر ۲۰۲۴ تحلیل میدانی از مناطق هدف‌گیری‌شده در حمله ۱ اکتبر ایران

۹ BBC اکتبر ۲۰۲۴ مصاحبه با شهروندان ایرانی درباره واکنش‌ها به حملات اسرائیل

۱۰ Al Arabiya نوامبر ۲۰۲۴ گزارش درباره توانایی‌های موشکی ایران و تحلیل هزینه-فایده جنگ

۱۱ CNN آوریل ۲۰۲۶ پوشش عملیات ترکیبی ایران با موشک‌های خرمشهر-۴ و پهپادهای شاهد

۱۲ BBC ژوئن ۲۰۲۵ تحلیل جنگ ۱۲ روزه ژوئن ۲۰۲۵ و تغییر معادلات بازدارندگی منطقه

۱۳ Al Arabiya ژوئن ۲۰۲۶ گزارش درباره بازدارندگی متقابل ایران و اسرائیل

۱۴ CNN آوریل ۲۰۲۴ تحلیل گفتمان رسانه‌های غربی و عربی درباره جنگ غزه

۱۵ BBC فوریه ۲۰۲۶ پوشش هشدار ایران به اسرائیل درباره آزمایش توانایی‌های دفاعی

۱۶ Al Arabiya مارس ۲۰۲۶ تحلیل واکنش‌های دیپلماتیک ایران به حملات اسرائیل

۱۷ CNN ژوئن ۲۰۲۶ گزارش از رهگیری موشک IRBM ایران توسط سامانه SM-3 Block IIآمریکا

۱۸ BBC ژوئن ۲۰۲۵ تحلیل استفاده اسرائیل از پهپادهای از پیش تعبیه‌شده در ایران

۱۹ Al Arabiya آوریل ۲۰۲۶ گزارش درباره اثربخشی موشک‌های خرمشهر-۴

۲۰ CNN می ۲۰۲۶ تحلیل ابعاد جنگ شناختی در پوشش رسانه‌های عبری و عربی